

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de leden van de Kamercommissie Klimaat en Groene Groei
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum : 11 oktober 2024
Onze referentie: 2024/RvB/WW/042
Onderwerp : debat Verduurzaming Industrie 17 oktober

Geachte leden,

Op 17 oktober heeft u met minister Hermans een debat over de verduurzaming van de industrie. De Nederlandse industrie moet en wil verduurzamen om de Parijsoelen te halen. Elektrificatie en overschakeling naar waterstof vormen hiervoor de basis. Gelijktijdig ziet FME dat deze routes door een aantal factoren vertraagd worden, waaronder: netcongestie, ongelijk speelveld met 50% hogere elektriciteitsprijzen in Nederland, hoge kosten van waterstof en nauwelijks finale investeringsbesluiten voor waterstofprojecten en jaren vertraging van noodzakelijke infrastructuur zoals de Delta Rhine Corridor. FME maakt zich hierover zorgen.

Leden van FME, Fedet en Energstorage Nederland (ESNL) bieden gelukkig ook oplossingen die aan versnellen elektrificatie tegen lagere kosten en energiebesparing sterk kunnen bijdragen. Via deze brief geven wij u graag onze inbreng hiervoor.

FME vraagt in het bijzonder uw aandacht voor de volgende punten:

- Verbetering concurrentiepositie van onze industrie binnen en buiten Europa.
- Investerings door bedrijven staan onder druk, energiebelastingen moeten omlaag.
- Aanleg van elektrificatie- en waterstofroutes komen te laat.
- Toepassen van energiebesparing en elektrificatieladder kunnen tijd en kosten besparen.
- Miljoenen investeren in energiebesparing bij de industrie kan veelvoud besparen.

FME vraagt daarom de tweede kamer:

- De Indirecte kostencompensatie (IKC)-regeling te verlengen tot 2030 en de inhoudelijke voorwaarden gelijk te houden aan de wijze waarop Duitsland dat heeft gedaan zoals het toepassen van de supercap.
- Een oplossing te vinden voor het tekort van € 250 miljoen dat is ontstaan door het schrappen van de Volume Correctie Regeling (VCR).
- De verwachte toename van netwerkkosten om de € 100 miljard aan benodigde netwerkinvesteringen te betalen, gedeeltelijk te financieren uit collectieve middelen.
- Aansturen op *lagere* energiebelastingen om het verschil met andere landen te verlagen.
- De nationale CO2-heffing te schrappen.
- De aanleg van infrastructuur voor elektrificatie en waterstof te versnellen.
- Één norm in te stellen voor verduurzaming gebouwen op basis van de EED.

- CO2-reductie woon-werkverkeer en Nationale Circulaire Plastics Norm te schrappen.
- In te zetten op toepassing van de Elektrificatieladder bij de aanleg van netinfrastructuur.
- Erop toe te zien dat de uitvoering van de motie Kröger/Thijssen (36 410 XIII-59) zo spoedig mogelijk start.
- Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) te vragen met de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) en FME in gesprek te gaan over een energiebesparingsprogramma voor de industrie en hiervoor voldoende middelen ter beschikking te stellen.

Over FME

FME is de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie. Onze 2.200 leden zijn technostarters, handelsbedrijven, middelgrote en kleine industrie (MKI) en grote industrie/multinationals die actief zijn in de sectoren metaal, elektronica, elektrotechniek en kunststof. Er werken bij onze leden 220.000 medewerkers. De gezamenlijke omzet van de FME-leden bedraagt € 139 miljard, waarvan € 59 miljard afkomstig is uit export. Dit onderstreept de cruciale rol van de technologische industrie binnen onze economie: deze sector genereert direct 12% van het nationale inkomen, en wanneer ook de indirecte effecten worden meegenomen, stijgt dit aandeel tot 20%.

Concurrentiepositie industrie in heel Europa onder druk

Het is goed om voor bovenstaande knelpunten (hoge netwerkkosten, CO2-heffing, netcongestie, energiebelastingdruk en vertragingen van infrastructuur) te kijken naar Europa. De industrie in heel Europa staat onder druk. Het rapport van Draghi geeft duidelijk aan dat de energiekosten in Europa vele malen hoger zijn dan buiten de EU (zie bijlage: figuur productie-ontwikkeling industrie). Bovendien trekken landen als de VS en China juist met aantrekkelijke voorwaarden investeringen door de industrie aan. Het verstevigen van onze concurrentiepositie en strategische autonomie staat met het rapport van Draghi hoog op de agenda in Europa. Van belang is dat deze sense of urgency ook in Nederland ontstaat, door een vertaling te maken van de uitkomsten van het rapport naar het Nederlandse én Europese beleid voor de verduurzaming van onze industrie.

Draghi Rapport

Europese elektriciteitsprijzen liggen 2-3 maal hoger in de EU dan in de VS en aardgasprijzen liggen 4-5 maal hoger (onder andere door een optelsom van hogere belastingen, CO2-prijzen en beschikbaarheid van grondstoffen). Het ongelijke speelveld in de EU wordt deels verklaard door hogere nationale belastingen en andere heffingen. Nederland staat in de Europese top 3 van hoogste energieprijzen (met Hongarije en Cyprus) en ook in de top 3 hoogste energiebelastingen (met Polen en Cyprus). Door de hoge energieprijzen hebben strategische energie-intensieve industrieën hun productie verlaagd, waardoor Nederland en de EU nog afhankelijker worden van derde landen.

Investerings verduurzaming industrie staan onder druk

Investerings in de verduurzaming van de industrie in Nederland staan onder druk door hoge kosten van (duurzame) waterstof en elektriciteit, grote onzekerheid over de beschikbaarheid van energie en infrastructuur. Cluster6 heeft deze zomer aan minister Hermans gemeld dat onder andere om deze redenen ongeveer 80% van de verduurzamingsprojecten bij deze groep bedrijven zeer onzeker is geworden. Dit heeft niet alleen negatieve effecten op het halen van de doelen, maar ook op het verbeteren van de concurrentiepositie van deze bedrijven.

De duurzame investeringen in de industrie blijven achter, omdat:

- De in vergelijking met andere landen hoge elektriciteitskosten voor het MKB +15% en vooral voor grootverbruikers +50% ¹. Dit wordt vooral veroorzaakt door het afschaffen van de VCR van € 250 miljoen per jaar en de IKC-regeling die nu eenmalig hersteld is. Daarbij komt de verwachte toename van de netwerkkosten van netbeheerders veroorzaakt door de benodigde investeringen tussen nu en 2034 van meer dan € 100 miljard euro ². Hoge kosten voor groene en blauwe waterstof ³.
- Energiebelastingen zijn al hoog. Het Draghi rapport laat zien dat leveringskosten voor stroom gemiddeld € 100/MWh bedragen maar na belastingen € 200 MWh. Nederland staat in de Europese top 3 en de belastingen lopen nog steeds verder op. De recente schuif van € 500 miljoen maakt aardgas in schijven 3 en 4 alsnog 41% en 58% duurder ⁴. Overstappen naar elektriciteit, waterstof of een ander alternatief is niet mogelijk zodat er opnieuw sprake is van een netto lastenverzwaring. Overheden zijn als het ware verslaafd geraakt aan de inkomsten uit energiebelastingen. FME pleit daarom voor een trendbreuk in energiebelastingen.
- Zonder infrastructuur of voldoende duurzame energie zijn investeringen überhaupt niet mogelijk. Het gebrek aan beschikbaarheid wordt veroorzaakt door toenemende netcongestie (inmiddels staan er duizenden bedrijven in de wachtrij voor levering en teruglevering van elektriciteit) ⁵, lange doorlooptijden aanleg van energie infrastructuur voor elektriciteit en waterstof (mede door de stikstofklem, die maar niet opgelost wordt), het ontbreken van voldoende CCS-infrastructuur en vertraging van de Delta Rhine Corridor.
- Nationale CO2-heffing
Bovenstaande factoren zorgen ervoor dat veel bedrijven - van klein tot groot - niet (optimaal) kunnen investeren in verduurzaming, en zijn daarmee een sta in de weg. Voor de grote industrie komt daar nog de hoge nationale CO2-heffing bovenop. De maatregel staat haaks op het bereiken van een gelijk speelveld op basis van het goed werkende ETS-systeem op Europees niveau.

¹ Bron: E-Bridge en Aurora rapporten van mei en augustus 2024.

² Netbeheer Nederland meldt dat de netinvesteringen € 8 miljard per jaar bedragen exclusief inflatie.

³ Mede door de onduidelijkheden over de invoering van de RED3-verplichting, de financiële ondersteuning voor het gebruik van groene waterstof en de raffinageroute.

⁴ <https://www.fme.nl/nieuws/energiebelasting-op-gas-voor-grootverbruikers-toch-omhoog>

⁵ <https://www.netbeheernederland.nl/artikelen/nieuws/wachlijsten-nemen-toe>

FME vraagt de tweede kamer:

- De IKC-regeling te verlengen tot 2030 en de inhoudelijke voorwaarden gelijk te houden aan de wijze waarop Duitsland dat heeft gedaan zoals het toepassen van de supercap.
- Een oplossing te vinden voor het tekort van € 250 miljoen dat is ontstaan door het schrappen van de Volume Correctie Regeling.
- De verwachte toename van netwerkkosten om de € 100 miljard aan benodigde netwerkinvesteringen te betalen, gedeeltelijk te financieren uit collectieve middelen.
- Aansturen op *lagere* energiebelastingen om het verschil met andere landen te verlagen.
- De nationale CO2-heffing te schrappen.
- De aanleg van infrastructuur voor elektrificatie en waterstof te versnellen.

Versimpel verduurzamen voor mkb-maakindustrie

De overheid legt verschillende duurzaamheidsverplichtingen op waar ondernemers aan moeten voldoen. Een gemiddeld mkb-bedrijf heeft enkele werknemers en beperkte kennis en capaciteit. Om te kunnen verduurzamen zijn heldere regels nodig en, als dat nodig is, ondersteuning bij de uitvoering. Wij vragen uw aandacht daarbij voor het volgende: Versimpeling van de duurzaamheidsregels voor bedrijfsgebouwen en -processen. Er zijn verschillende normen en verplichtingen waar ondernemers aan moeten voldoen (energiebesparingsplicht, soms nog EED Audit, en minimum energie-label), wat zorgt voor verwarring en onnodige administratieve lasten. Het zou veel eenvoudiger zijn als er één duidelijke norm zou zijn voor het verduurzamen van bedrijfsgebouw. Daarnaast moet de uitvoering van de verplichting tot energiebesparing worden vereenvoudigd. De beoogde CO2-reductie bij woon-werk verkeer bijvoorbeeld levert wel administratieve lasten op maar draagt maar heel beperkt bij aan lagere CO2-emissies. FME ziet geen toegevoegde waarde in een *Nationale Circulaire Plastic Norm* (NPCN). Dit leidt volgens onderzoek door IenW tot het verschuiven van de productie en bijbehorende CO2-emissies naar buurlanden met maar liefst 36%. Het budget van € 267 miljoen euro voor de NPCN kan beter worden besteed aan projecten het businessmodel van maakindustriebedrijven circulair te maken. Zie hiervoor ook de FME-brief over de I&W begroting. Samengevat: zorg ervoor dat ondernemers gemakkelijker kunnen voldoen aan de gestelde eisen, focus op maatregelen die wel effect sorteren en stimuleer zo verdere verduurzaming.

FME vraagt de tweede kamer:

- Één norm in te stellen voor verduurzaming gebouwen op basis van de EED.
- CO2-reductie woon-werkverkeer en Nationale Circulaire Plastics Norm te schrappen.

Elektrificatieladder verlaagt netcongestieproblematiek

Netcongestie blokkeert elektrificatie van bedrijven en belemmert hun groei en moet met voorrang opgelost worden. Het Uitvoeringsakkoord van Netbeheer Nederland en de bouwsector convenant voor de aanleg van netstructuur steunt FME maar er is meer nodig. FME en de branches Fedet en Energy Storage Nederland dringen aan op het toepassen van de **Elektrificatieladder** die inzet op:

1. **Energiebesparing.**
2. **Verslimmen** van het net door digitalisering.
3. **Beter benutten** van het net.
4. Toepassen van **energieopslag en -conversie** vóór fysieke uitbreiding van het net. Deze aanpak kan de aanleg van het net versnellen en kosten besparen.

Uitbreiding van het elektriciteitsnet gaat tot en met 2034 tenminste € 100 miljard euro kosten ⁶. Door toepassing van de elektrificatieladder moet het mogelijk zijn tenminste 10% te besparen op de aanleg van het net en daarmee ook vele miljarden euro's. Onze gestructureerde aanpak kan ook het risico van de € 10-40 miljard aan economische schade verlagen ⁷. Niet investeren is duurder.

FME vraagt uw kamer:

- In te zetten op toepassing van de Elektrificatieladder bij de aanleg van netinfrastructuur. De leden van Fedet, ESNL en FME werken graag samen met overheid, netbeheerders en andere stakeholders om netcongestie te verlagen en vele miljarden euro's te besparen.

Energiebesparing: Met LED kan het!

De Nederlandse Licht Associatie (NLA), Fedet, Techniek Nederland en FME dringen aan op versnelling van de Ledverlichting. Hiervoor is een motie ingediend door Tweede Kamerleden Suzanne Kröger (GroenLinks) en Joris Thijssen (PvdA), ingediend in oktober 2023, te versnellen.

Deze motie roept op om per 2025 alle verlichting op rijkswegen en in overheidsgebouwen te vervangen door energiezuinige ledverlichting. De huidige aanpak is echter te traag en zal pas in 2028 of 2030 een dekkingsgraad van 70% bereiken. Energie die je bespaart hoe je niet op te wekken en de transporteren. Nationale uitrol van ledverlichting kan jaarlijks 6,5 TWh besparen, wat gelijk staat aan het vermogen van een kerncentrale ⁸. Ledverlichting draagt zo sterk bij aan lagere netinvesteringen en vermindert netcongestieproblematiek.

FME vraagt uw kamer:

- Erop toe te zien dat de uitvoering van de motie Kröger/Thijssen zo spoedig mogelijk start. Onze experts staan klaar om door middel van bijvoorbeeld workshops kennis te delen met de overheid en bij de praktische uitvoering te helpen.

Energiebesparing Industrie intensiveren

Bedrijven zijn verplicht maatregelen te nemen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Vanwege de genoemde problemen is juist energiebesparing een optie die de industrie direct kan uitvoeren. Het programma 6-25 van FME en VEMW was gericht op energiebesparing bij bedrijven in de metaal, chemie, food processing en andere energie intensieve sectoren en was zeer succesvol met een CO2-reductie van 1 Mton.

⁶ Bron: 10 jaar prognose Tennet en IP 2026 van Netbeheer Nederland

⁷ <https://www.netbeheernederland.nl/artikelen/nieuws/bcg-niet-investeren-duurder>

⁸ Met LED kan het! Inspiratiemagazine op www.metledkanhet.nl

Deze matchmaking werd tot 2023 financieel ondersteund door het ministerie van EZK, maar is gestopt omdat energiebesparing wettelijk verplicht is gesteld. Maar het is niet zo simpel. Er is ook een matchmaking nodig tussen de aanbieders van bewezen technologie en de vraag uit de markt. Zonder dit soort programma's komt dit veel moeilijker tot stand.

Energiebesparing klinkt eenvoudig maar is complex. Bedrijven hebben naast de klimaatafspraken ook te maken met grote onzekerheden op de energie-, grondstoffen- en afzetmarkten, tevreden klanten en stakeholders, veiligheid, beschikbaarheid, betrouwbaarheid en productkwaliteit. Bedrijven willen zakendoen met aanbieders van bewezen technologie die toegepast wordt terwijl de productie in hun bedrijf gewoon door kan gaan. Project 6-25 kan juist in die behoefte een rol spelen. Bovendien staan de bewezen technologieën van project 6-25 veelal niet op de Erkende Maatregelenlijst en kunnen een goede aanvulling vormen op de energiebesparingsplicht en handhaving daarvan. FME pleit voor een twee sporen beleid om doelmatigheid en doeltreffendheid van energiebesparing te vergroten. Bedrijven die niet genoeg energie besparen moeten gehandhaafd worden en actieve bedrijven moeten geholpen worden.

Doelmatig besteden overheidsgeld

1. Veel CO2 besparing per euro

Project 6-25 heeft aangetoond veel doelmatiger 'tonnen' CO2-emissiereductie op te leveren. Met een budget van slechts € 1,2 mln heeft project 6-25 tussen de 0,5 en 0,8 Mton CO2-reductiepotentieel opgehaald. De energiebesparingsplicht met extra handhaving levert volgens berekening van TNO 0,6 Mton per jaar op, maar tegen 56 mln euro aan kosten. Met bijvoorbeeld € 5 mln aan middelen kan project 6-25 opschalen van 100 bedrijven richting 500 bedrijven die gemiddeld genomen grote CO2-uitstoters zijn.

2. Veel extra NOX-reductie per euro

Naast het feit dat programma 625 reductie van CO2-emissies realiseert, is er ook een relatie met Nox-reductie. De correlatie tussen CO2 en NOX is vrij sterk [1] (R2 71%) en elke Mton CO2 besparing levert 1.6 kton NOX-besparing op.

3. Energie die wordt bespaard, hoeft je niet op te wekken en te transporteren. Een lager energieverbruik van de industrie draagt bij aan de oplossing van netcongestieproblematiek en de € 100 miljard aan netinvesteringen tot aan 2034 kunnen omlaag.

Iedere euro die wordt geïnvesteerd in energiebesparing leidt tot significant lagere kosten in de keten. Met andere woorden: miljoenen investeren in energiebesparing kan leiden tot miljarden aan lagere kosten voor uitbreiding van het net en netcongestiekosten.

FME vraagt uw kamer:

- Het Ministerie van KGG te vragen met VEMW en FME in gesprek te gaan over een energiebesparingsprogramma voor de industrie en hiervoor voldoende middelen ter beschikking te stellen.

Vraag naar groene producten vergroten, via Europese Clean Industrial Deal

Voor het rendabel maken van omvangrijke investeringen in de verduurzaming van de industrie zullen op Europees niveau normen voor producten moeten worden ontwikkeld. Zoals nu een deel van de benzine en diesel duurzaam moet worden bijgemengd, kan dat ook voor andere producten, zoals bijvoorbeeld groene of circulaire plastics, of duurzaam geproduceerd staal of kunstmest. Op die manier ontstaat er bij de bedrijven zekerheid dat de duurzamere producten structureel door gebruikers worden afgenomen. Hiermee kunnen we verduurzaming van de industrie via de maatwerkbedrijven, het zesde cluster, mkb aanjagen en wordt Nederland aantrekkelijk voor nieuwe bedrijven en de bijbehorende investeringen. Daarbij is het van belang dat er ook goede handhaving en controle plaatsvindt. Bijvoorbeeld via de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. De ervaring van FME-leden is helaas dat in de praktijk bij aanbestedingen de prijs nog steeds dominant is en controle na oplevering van de dienst of product nauwelijks plaatsvindt. Dat is zonde van het belastinggeld en heeft als effect dat greenwashing mogelijk blijft ten koste van bedrijven die wel duurzaam ondernemen.

Als u nog vragen heeft of nader informatie wenst, kunt u contact opnemen met Public Affairs adviseur Laurine Bonnewits (laurine.bonnewits@fme.nl) of 06-16109092).

Met vriendelijke groet,

FME



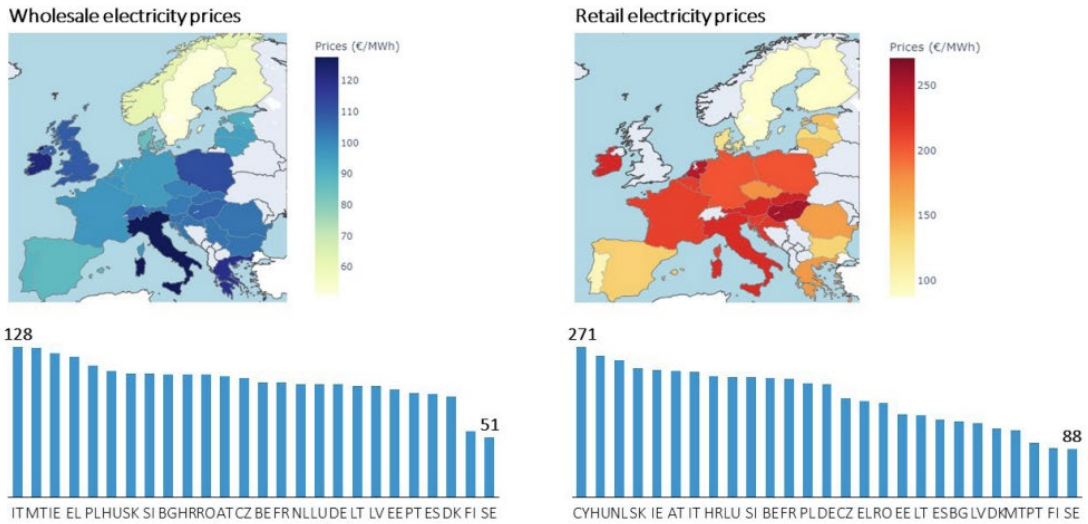
Willem Wensing

Waarnemend directeur Belangenbehartiging

FIGURE 6

Electricity wholesale and retail prices across Member States for industry

EUR/MWh, 2023



Source: European Commission, 2024. Based on Eurostat, S&P Global, and ENTSO-E, 2024.